

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1930/31

Gospoda Glembajevi

Premijera 26. februarja 1931

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREĐNIK: FR. LIPAH

Za plesne prireditve
priporočamo bogato izbiro
razne svile!

A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

26. februarja 1931

Dr. Branko Gavella:

Miroslav Krleža

Nočem tajiti čitateljem teh vrstic, v katerih skušam bežno orisati silhueto pisatelja in človeka Miroslava Krleže, da jih piše njegov prijatelj in režiser, katerega karijera je tesno vezana s scenskimi peripetijami Krležinega dramskega ustvarjanja. Kdorkoli misli, da je prijateljstvo vezano na s prikriivanjem resničnosti ali da mora režiser biti slepi oboževatelj dela, ki ga režira, vsakemu takemu skeptiku dovolim, da z nezaupanjem sledi mojemu izvajanju. Vendar sem prepričan, da bo tudi najnezaupljivejši čitatelj mojih besedi i poleg toplote in simpatije, s katerimi so prežete, predvsem občutil iskreno stremljenje, četudi se je Krležino življenje v marsikateri bazi križalo z mojim, dati kljub intimnemu sožitju vsaj približno objektivno sliko.

Krleža je rojen Zagrebčan. Važno dejstvo, ker so rojeni Zagrebčani bili do danes v hrvatski literaturi maloštevilno zastopani. Zagreb je bil v glavnem vedno samo shajališče naših druge rojenih literatov. Reagirali so na ta Zagreb pozitivno ali negativno. Kakršen je pač bil njih odnos do tega mesta. Posluževali so se ga kot torišča in tržišča za svoja dela, ga preklinjali ali poveličevali, gledali na njega kot problem, Krleža pa doživlja in živi Zagreb tako, kakor človek doživlja in živi svoje lastno telo. Ko gleda Zagreb, je to gledanje objekta, ki stoji pred vsemi drugimi objekti in ki ga ne moremo kar tako obiti. In zato, ker je gledanje tako notranje, pomeni formulacija gledanega posebni čin osredotočenja. Izrekanje tega doživetja je po jakosti navora enako obračunavanju s samim seboj. V obliki tega izrekanja drhti poleg usodne bližine z doživljenim tudi stremljenje za osvobojenje od teh organsko navrženih okov. Zagreb stopa v to delo tudi vsebinsko, kazoč svoje probleme, istočasno pa vpliva znatno na njegovo obliko dela, ker rešitev teh problemov povzroči posebne živčne reakcije, to se pravi: vivi-sekcijo na lastnem organizmu.

Krleža je bil rojen v Khuenovem Zagrebu devetdesetih let v uradniški okolici. Rodil se je v eni izmed tistih hiš, ki so bile postavljene s krajearji, katerim se je posrečilo, da so zlezli

skozi »gosto sito« kr. hrv.-slav.-dalm. proračuna, v eni geometrijskih ulice, ki so geometrično brezmiselno začele rasti od Ilice proti jugu, odnikoder prihajajoče in nikamor vodeče, noseče imena nekaterih slavnih mož, katerih slavo so poznali samo naši gospodje profesorji.

Njegovo poslovno življenje zagrebškega otroka se je gibalo po pločniku med Ilico in Kukovićevo ulico, a fantazija je hrepnela po lepih fakinskih poljih okrog Ciglane, na Ribnjaku, izza »Sokola« itd.

Pomislite samo, kaj je za takega dečka pomenil Strossmayerjev muzej, iz katerega je čudno odseval mistični duh starinskega kamna kot prvi nežni dodirljaj z nečim, kar se je v nerazumljivih podlistkih z masnimi črkami tiskalo v zagrebških časopisih kot kultura, kemični laboratorij, o katerem so naše kuharice pripovedovale, da v njem otroke koljejo, in potem univerza z gospodi juristi, v črnih galah in slavnoznano akademsko svobodo, idealom vseh zagrebških gimnazijčkov, nato še Maksimir, to biedermajersko čudo sredi zamazanih in blatnih koruznic. Tako bi lahko naštel hišo za hišo, urad za uradom, ulico za ulico in treba bi bilo, da bi se sprehajali pred nami vsi tisti tipični sprehajalci, ki hodijo običajno po Ilici, s svojimi »Stammtische« kot »Fensterguckerli« v starem »Avstrijskem caru«. V vseh teh podrobnostih zveni en sam ton, ena sama zagonetna nota, kateri je težko najti racionalni akord, ki pa v vseh svojih vibracijah izzveneva dušo takratnega Krležinega Zagreba...

V čem je skrivnostna bit tega nesrečnega mesta, ki je nerazumljiva?

Stalno nasprotje med tem, kar zares je, nedaleč od nas, nekoliko kilometrov, za nekaj gorami in rekami, tam, kamor vozijo vlaki iz južnega kolodvora, odkoder nam prihajajo novine iz velikega sveta, lepo vezane knjige, generali, bani, ideje — vse to je blizu ali spet nedosegljivo daleč. Čutilo se je, da bi vse to moralo biti naše in da je naše, da je samo v tem naše pravo življenje; ali kadarkoli smo vse to konkretno zagrabili, nam je ostal v roki zračni manco, tipično zagrebški manco... Provincijalnost, materijalna nemoč, tragikomedija majhnega, premajhnega vezala nam je noge kot blato provincijalne ulice. Noblesse oblige. Gradili smo fasade, Matice, Akademije, gledališča, igrali smo parlament, bilj smo matica hrvatsva, metropola, žrtvovali smo za ta mali živelj tri bedne županije, ki so se strahopetno stisnile okoli Zagreba, vse, vse smo žrtvovali temu snu, a realno življenje, ekonomsko življenje je šlo mimo nas. Bili smo mrtva voda. Ali ni ta osnovna zagrebška antimonija glavni element Krležinega dela? Tisto neizglajeno nasprotje med brutalnimi, prostimi, grobimi, vsakdanjimi dejstvi in občutki tujstva sredi te kalnosti. Moč navadnih življenjskih sil, smrt, življenje, hiše, rodbina, oče, mati, prepričanje,

da je poleg slepo elementarnega še neko drugo življenje, vizionarno blizu, ali vendar nedosegljivo, vse to se vleče skozi Krležino liriko kot njena tipična nota. Njegova lirika je reakcija na materijelno kuliso življenja, je borba fantazije, da se sprosti nizke, prav gotovo demonske materielnosti, da najde v notranjosti kaosa in nerazrešljive zmešnjave vsakdanjosti čisto, geometrično, enklidovski jasno življenjsko cesto, ki vodi v jasne, široke ravnine. V tej liriki vlada prepričanje, da bi vse to ne smelo biti tako bedno in neutešno, da je nekje nekaj jasnega in svetlega, kar pa ni niti bolni jaz niti kaka transcendentalna mistika, temveč kar bi moralo biti matematično prozorno, povsem pozitivno. Krleža je ob taki priliki rad uporabljal besedo »vertikala«. — Zagrebška tipičnost daje še drug material za formiranje Krležine literarne fiziognomije. Stalni, groteskni razpon dveh stvarnosti; kontrast maske onega, kar želimo, in malomeščanske malenkostnosti, ki pronicava skozi razpoke te maske — vse to je v njem izostrilo doživljanje za ta tragični konflikt. Kdor pade iz oblakov, z vso ostromostjo občuti »dotik« z zemljo pod seboj. Radi spoznanja, da je v tem zakopano njegovo organsko življenje, se mu bo zdela fantazmagorija »zunanjih« sanj dvakratno lažniva. Odtod Krležin slovit odpor proti vsem zagrebškim, čitaj hrvatskim lažem, odtod njegovo besno poglobljanje v jalovost in malenkostnost vsakdanje elementarnosti. Skozi vso negovo dramsko delo se vleče rdeča »nit borbe proti laži, proti maski«. Že v »Golgoti«, kjer zapelje demagoška maska delovske množice pred vojaške puške, nato v »Vučjaku« i. dr. Borba proti laži se nadaljuje kot vodilni motiv v seriji Glembojevskih dram: »Agonija«, »Gospoda Glembajevi«, in »Seda«. Poslednja drama je ena sama obtožba, eno samo krvavo obračunavanje z eno izmed centralnih laži meščanske družbe, z ljubavno lažjo. Mimogrede se v njej še obravnava pontifikacija umetniške laži, ki daje tolikim praznim meščanskim glavam priliko za brbljanje. V drami »Gospoda Glembajevi« je usmerjena borba proti neiskrenosti, maskam in lažem, ki so osnova večini hrvatskega meščanstva. V njej so pokazane vse drobne sile egoizma, majhne intrige in podlosti, družinski spopadi, nečistost različnih razbitih eksistenc in razačaranja — vse, kar daje v svoji integraciji pojm Glembajevščine. Glembajevi kot individualne osebnosti so fikcije, toda Glembajevščina je čista stvarnost. Vsaka najmanjša podrobnost v Glembajevih je zvezana s katerosibodi lapidarno žilico hrvatske stvarnosti in prav ta dokumentarna totaliteta daje drami masivnost, njeno specifično težo.

Značilno za te drame je, da so na oko negativno orijentirane. Tema njihovega slikanja je redko ublažena s svetlimi in pozitivnimi elementi. Konkretno izgledajo pesimistične, kar so spet tipične zagrebške poteze. Občutek brezupne borbe z nepremagljivimi ovirami prinaša s seboj občutek nemoči in pesi-

mizma. Vendar pa se tu že javlja novi Zagreb. Njegove negativnosti niso spremljane s sentimentalnim jadikovanjem, slabotno, klepetajočo resignacijo. Njegov odpor ima svoje pozitivne komponente. Svetobolja stvarnosti ni samo občutil, temveč ga je tudi analiziral. Spoznal je, da se je vodila vsa naša borba okoli fikcije in kar je še važnejše: našel je pravo sredstvo za obračunavanje s temi fikcijami. Opazil je, da pod vsem tem teko močni podzemski tokovi in da so naše individualne karakteristike samo zmanjšane slike velikih kolektivnih sil. Noben Glembaj ne bi bilo, če ne bi bilo Glembajevih. Krleža je po svoji orientaciji marksist, ki pa se ne zadovoljuje s shematičnim sprejemom marksističnih formul, temveč pravi marksist, ki se je od genijalnega mojstra naučil najvažnejše, in to je: konkretna analiza dane stvarnosti. Ta konkretna analiza ni našla v njegovem dosedanem dramskem ustvarjanju končnega izraza, temveč še leži razmetana po številnih publicističnih delih, vendar njegov dosedanji ustvariteljski vzgon daje najboljšo garancijo, da zaključena in končna analiza ni daleč niti njegovemu dramskemu ustvarjanju.

*

P. s. Krležina glavna dela: 1914: drama *Legenda in aktovka Maske-rata*, 1917/18: *Pan* (sinfonija), *Tri sinfonije*, *Bakhanal*, *Hrvaška razpsodija*. Zagrebškemu gledališču istočasno izroči šest dram. Vse odbite. 1919. I. izdaja revija »Plamen«. *Drame: Cristoval Colon, Michelangelo, Kraljevo, Predvečer, Galicija* (1920), *Vučjak, Adam in Eva, Golgota* (izšla v slovenskem prevodu v knjigi). *Glembajevski ciklus: Agonija, Gospoda Glembajevi, Leda*. *Novela: Vražji otok* (založil Vošicki), *Trije kavalirji gospodične Melanije*. — *Vojni ciklus: Hrvatski bog Mars, Magyar kralji honved novela. Bitka pri Bistrici Vesni*. 1923/27 izdaja *Knježevno republiko*. *Knjige lirike: I., II., III. Eseji o Gjalskem, Mestroviću, Supilu, Radiću, Rilkeju Datošu, Kranjčeviću*. *Knjiga: Izlet v Rusijo*. *Zdaj pripravlja v založbi Gece Kohna Knjigo pesmi, pri Nolitu pa izide roman Gnile oranže itd.*

Prevedel B. K.

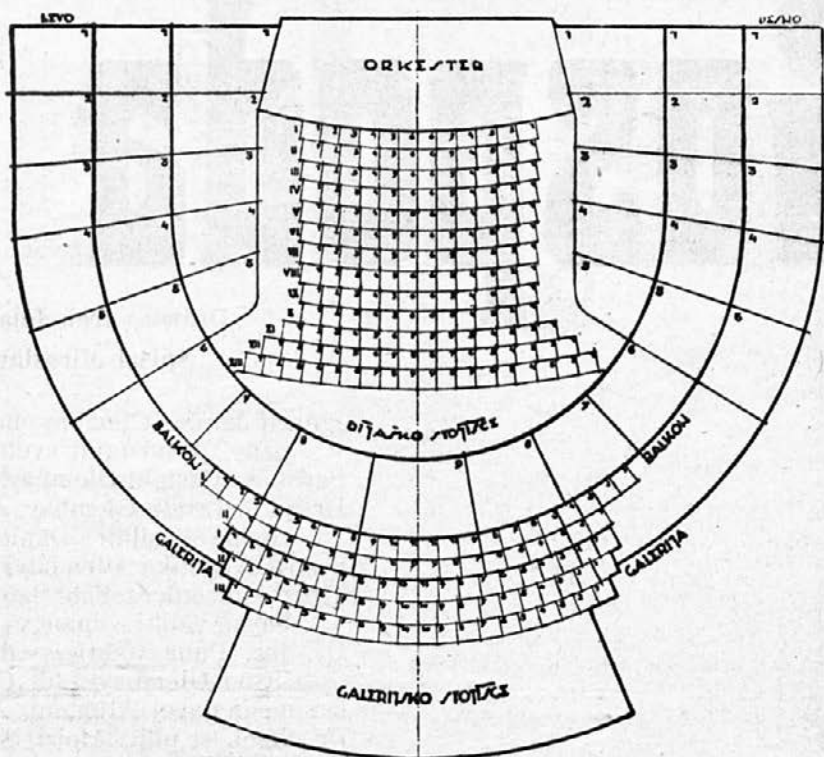
Drobiž

Nagrada Ane Pavlove.

Rusko plesalko Ano Pavlovo, ki je nedavno preminula, so nekdaj v Ameriki prosili, naj pleše v zasebni družbi. Zahtevala je 1000 dolarjev honorarja. Gospodinji se je zdelo preveč in je skušala zbiti ceno: »No pa bi napravili za 800.« — »Ne morem, se odločno odreže Pavlova. — »Pa dobro,« pripomni gospa, »tisočak dobite, toda opozoriti vas moram, da pridete samo na ples, a da se ne smete udeležiti družbe.« — »Ah, če je tako,« se požuri lahkonomga plesačica, »zakaj pa mi niste tega takoj povedali? Potem se kajpada zadovoljim z 800 dolarji.«

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Fr. Lipah. — Tiskarna Makso Hrovatin, vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

POPRAVILO!

Pisalnih — Računskih strojev

JAMSTVO!

Prešernova ulica 44

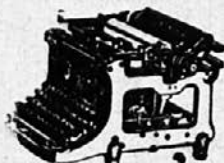
Telefon intr. 2636

Ivan Legat, Ljubljana

Samoprodaja najboljšega
pisalnega stroja

CONTINENTAL

(WANDERERWERKE)

Gospoda Glemabajevi

Drama v treh dejanjih iz življenja zagrebške patricijske rodbine.
Spisal Miroslav Krleža, slovenil Fran Albrecht.

Režiser: dr. Gavella.

Ignacij Jaquéc Glembay, bančnik, firma Glembay Ltd. Company, pravi tajni svetnik	Levar
Baronica Castelli-Glembay, njegova druga legitimna soproga	Nablocka
Dr. phil. Leone Glembay, sin Ignacija in njegove prve soproge, rojene Basilides-Danielli	Kralj
Sestra Angelika Glembay, rojena baronica Zygmuntowicz	Šaričeva
Titus Andronicus Fabriczy-Glembay, poratranec bančnika Glembay, veliki župan v pokoju	Daneš
Dr. jur. Puba Fabriczy-Glembay, advokat, pravni konzulent firme Glembay Ltd. Company	Železnik
Dr. med. Pavel Altmann, zdravnik	Skrbinšek
Dr. theol. et phil. Alojzij Silberbrunner, baroničin spovednik	Jerman
Nadporočnik von Ballocsansky	Sancin
Franc, sluga	Murgelj
Polkovnik	Kaukler
Polkovnica	Gabrijelčičeva
Poročnik	Jan

Dejanje se odigra v eni noči, v poznem poletju, eno leto pred svetovno vojno. I. dejanje med eno in pol tretjo, II. dejanje med pol tretjo in pol četrto, III. dejanje okrog pete ure zjutraj. Kovčege posodila iz prijaznosti firma Ant. Krisper v Ljubljani. Beli šal iz krzna, ki ga nosi gospa Nablocka, je last tvrdke Rot. Toalete ge. Nablocke izdelal atelier Iréne Kancler.

Blagajna se odpre ob pol 8.

Začetek ob 8.

Konec ob pol 12.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 30
„ II. - III. vrste	„ 28
„ IV. - VI. „	„ 26
„ VII. - IX. „	„ 24
„ X. - XI. „	„ 22
„ XII. - XIII. „	„ 20

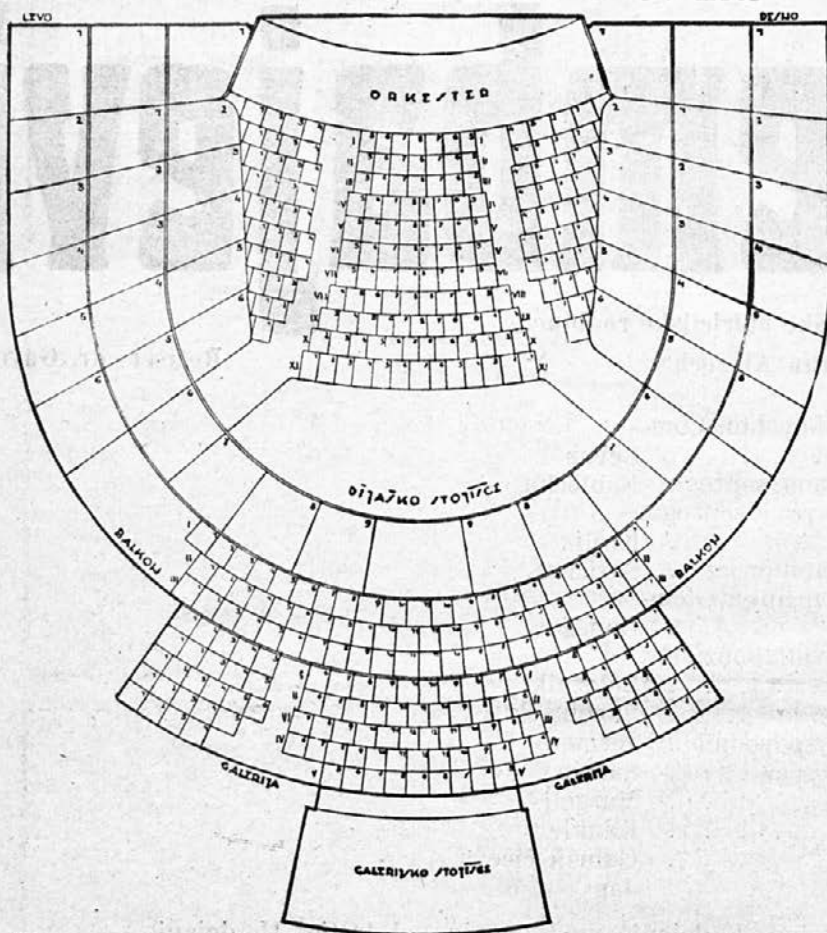
Lože v parterju	Din 100
I. red	„ 100
„ „	„ 120
II. red	„ 70
„ „	„ 75
Peti ložni sedeži	„ 20
I. red	„ 25
II. red	„ 15

Balkon: Sedeži I. vrste	„ 22
„ II. „	„ 18
Galerija: „ I. „	„ 14
„ II. „	„ 12
„ III. „	„ 10
Galerijsko stojšče	„ 2
Dijaško stojšče	„ 5

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni v opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

D

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Prvi prostor

med najboljšimi in najcenejšimi dnevniki zavzema

ŠTEJ. 177

I. OBALA CIMA 2 016

Cena: 1.000,00

Številka: 177

V Ljubljani, v tiskarni 8. avgusta 1950

SLOVENEČ

z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovencec«

Čitajo ga vsi in se vedno poslužujejo njegovih malih oglasov!

Podoba glavnice v povzročila

Prvi prostor med najboljšimi in najcenejšimi dnevniki zavzema

Priloge: Slovenec, Slovenec z nedeljsko prilogo, Ilustrirani Slovencec

Redakcija: Slovenec, Slovenec z nedeljsko prilogo, Ilustrirani Slovencec

Številka: 177

Številka: 177

Številka: 177

Po gledališču sestanek v

KAVARNI „EMONA“

prvovrsten salonski in jazz orkester

V restavraciji dnevno

PLES

Točna postrežba

Solidne cene

Delniška družba pivovarne

„UNION“

priporoča svoje izborno svetlo in
črno pivo v sodčkih in steklenicah
Izdeluje tudi prvovrstni kvas in špirit

LJUBLJANA - MARIBOR

Brzojavni naslov: Pivovarna Union,
Ljubljana, Maribor

Telefon: Ljubljana št. 2310, 2311
Maribor št. 2023

DOBRA MISEL!

ZAVARUJEM SI ŽIVLJENJE,
to je: ko pridem v leta, mi naj izplača
banka „Slavija“ kapital, ki mi bo v
gmotno, sedaj pa že v moralno oporo

Domača zavarovalnica:

**Jugoslovanska zavarovalna banka
„Slavija“ v Ljubljani**

se priporoča za vse vrste zavarovanj

TELEFON ŠT. 2176

Elitni kino Matica

Tel. 2124

Edini zvočni kino v Ljubljani
z najboljšo svetovno zvočno aparaturo
WESTERN ELECTRIC

On ali jaz

Harry Piel je spregovoril v prvi svoji senzacionalni drami

Logarjeva Krista

Krasna filmska opereta. V glavni vlogi Irene Eisinger
in Paul Richter

Naneta

Čarobna filmska opereta razkošja, plesa, lepih girlsov in
ljubezni. V glavnih vlogah Alexander Gray in
Bernice Claire

Moja žena — Tvoja žena

Krasna filmska veseloigra šarma in ljubezni. V glavnih vlogah
Lilian Harvey in Willy Fritsch

Pri treh mladenkah

Filmska opereta

Nevihta na Montblancu

Grandiozni velealpinski vefilm. V glavni vlogi Lene
Riefenstahl. Režija dr. Fanck

Kralj Jazza

Veličastna simfonija moderne jazz-glasbe in petja. V glavni
vlogi poje John Boles. Dirigent: Paul Witheman.
Conferencier: Arnold Korff